

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

---

15. számú tananyag

A vidékfejlesztési miniszter 45/2012. (V.8.) VM rendelete a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról (Magyar Közlöny 2012/54.) című tananyag

---

---

projekt címe:

ÁROP-2216 - Jogalkalmazás javítása a mezőgazdasági szakigazgatásban 2.
(ÁROP 2216-2012-2012-0002)

---

projektgazda:

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

---

készítette:

Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság

---

dátum:

2012. november 28.

A projektek az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósulnak meg.

projekt neve:	ÁROP - 2216 - Jogalkalmazás javítása a mezőgazdasági szakigazgatásban (regisztrációs szám: ÁROP 2216-2012-2012-0002)
projektgazda:	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
dokumentum címe:	15. számú tananyag A vidékfejlesztési miniszter 45/2012. (V.8.) VM rendelete a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról (Magyar Közlöny 2012/54.) című tananyag
készítette:	Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság
dátum:	2012. november 28.
verzió:	1.0

A dokumentumot jóváhagyta:

Név	Státusz	Dátum	Aláírás
dr. Oravecz Márton	elnök	2012. november 28.	

Név	Státusz	Dátum	Aláírás
Dr. Józwiák Ákos	szakmai irányító	2012. november 28.	

Név	Státusz	Dátum	Aláírás
Dr. Nemes Imre	témakör vezető	2012. november 28.	

TARTALOMJEGYZÉK

A projekt célja és keretei	4
Bevezetés.....	5
1 A joganyag tárgyi ismertetése	8
1.1 Az állati melléktermék kezelés rövid története.....	8
1.2 A nemzeti végrehajtási jogszabály	9
1.3 Az EU rendeletek által részleteiben nem szabályozott esetek.....	11
1.3.1 Kockázat mentesség feltételei.....	11
1.3.2 Mobil kikapacitású égetőművek	11
1.3.3 Élelmiszerhulladékok, korábbi élelmiszerek, lejárt fogyaszthatósági/minőség- megőrzési idejű élelmiszerek	12
1.3.4 Hatósági felügyelet.....	14
1.4 Engedélyezett tagállami eltérések (ún. derogációk)	15
1.4.1 Települési állati melléktermék gyűjtőhely.....	15
1.4.2 Kutatási és más specifikus célú eltérő felhasználás	17
1.4.3 Eltérő takarmányozási célú felhasználás	17
1.4.4 Elhullott állatok ártalmatlanítására vonatkozó eltérések	19
1.5 Távoli területeken való elföldelésre vonatkozó eltérések	21
1.6 Hatósági nyilvántartásba vétel és engedélyezés.....	21
1.7 Összegyűjtés, szállítás és nyomonkövetés	27
Konklúzió	30
Mellékletek.....	31
1.8 Jogszabályi keretek összefoglalása.....	31
1.9 Ellenőrző kérdések	32
Egyéb (pl. kérdőív).....	35

A PROJEKT CÉLJA ÉS KERETEI

Az Államreform Operatív Program keretén belül meghirdetett Jogalkalmazás javítása című pályázati konstrukció célja az volt, hogy az elfogadásra, illetve módosításra kerülő jogszabályok gyakorlati alkalmazását elősegítő képzések megvalósulhassanak, ezzel elősegítve az érintett jogterületeken az egységes és hatékony jogalkalmazást. Pályázatot kizárólag egy vagy több, központi szinten elfogadott és kihirdetett jogszabály, vagyis törvény, kormányrendelet és/vagy miniszteri rendelet végrehajtását közvetlenül szolgáló képzések megtartására lehetett benyújtani.

A pályázó Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal a 2011-ben, azonos témában kivitelezett pályázatának tapasztalatait felhasználva és sikeres megvalósításából erőt merítve új, hasonló tematikájú pályázatot nyújtott be 2012. augusztus 3-án *Jogalkalmazás javítása a mezőgazdasági szakigazgatásban 2.* címmel, amit a közreműködő szervezet támogatásra érdemesnek ítélt. A Projekt megvalósításának tervezett ideje 2012. október 1-től 2013. május 31-ig tart.

A projekt első sorban élelmiszerlánc-biztonsági, mezőgazdasági, élelmiszeripari és speciális szakigazgatási jogszabályok végrehajtását közvetlenül szolgáló képzések megtartását célozza. A projekt célcsoportját a NÉBIH vezetői, hatósági tevékenységet végző munkatársai, a kormányhivatalok szakemberei és az érintett ágazatok szereplői alkotják. A projekt fő elemei közé tananyagok elkészítése, képzések-, oktatások megtartása tartozik.

A projekt keretében 16 db téma oktatását végezzük el, az általunk készített tananyagok segítségével, összesen 3700 főnek, Ebből a létszámból 2450 főt hagyományos úton tervezünk oktatni (10 téma), előadás keretében és 1250 főt elektronikus távoktatás, ún. e-learning kurzus (7 téma) segítségével. Az elkészült tananyagokat és a tananyagokról készült összefoglalókat az oktatásokat követően ingyenesen hozzáférhetővé tesszük a honlapunkon.

BEVEZETÉS

A nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékek döntő többségét a vágóhídon levágott állatokból származó - emberi fogyasztásra végül nem kerülő - anyagok teszik ki. Megállapításra került, hogy tényleges emberi fogyasztásra az ilyen célból levágott baromfifélék 68%, sertések 62%, szarvasmarhák 54%, juh/kecskefélék 52%-a kerül mindössze, míg a többi részük állati melléktermékként kerül hasznosításra vagy ártalmatlanításra. Minden évben az Európai Unióban több mint 10 millió tonna egészséges állatokból származó olyan állati termék képződik, ami végül nem kerül emberi fogyasztásra. A cél az ezen anyagok biztonságos felhasználására való törekvés.

További nyilvánvaló állati melléktermékek az egyes elhullott állatok tetemei, trágyája, vagy a szőr, a bőr, a toll. Anyagukból fakadóan, illetve későbbi feldolgozottsági fokuktól függően ezen állati melléktermékek különböző köz-, és állategészségügyi kockázatot hordoznak magukban.

Szabályok kerültek megállapításra ezen állati melléktermékek különböző kockázati kategóriájának megfelelő további felhasználására, vagy ártalmatlanítására vonatkozóan. Jellemzően az egészséges állatokból származó állati melléktermékek felhasználhatósági köre a legszélesebb, például kedvtelésből tartott állatok eledelének előállításához, de ennél nagyobb kockázattal rendelkező állati melléktermékek is hasznosíthatóak például talajjavítóként, biogáz előállításra, komposztálásra. A legmagasabb kockázattal bíró anyagok esetében hasznosításról már nem igazán, kizárólag ártalmatlanításról beszélhetünk, azonban ezek elégetéséből, eltüzeléséből még mindig nyerhető például égetési energia. A szabályok a gazdasági haszonállatok élelmiszerhulladékokkal (moslékkal) történő etetését is megtiltják.

Az állati eredetű melléktermékek területén az elsődleges jogszabály 2011. március 4. óta a *nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre és a belőlük származó termékekre vonatkozó egészségügyi szabályok megállapításáról és az 1774/2002/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről* szóló, az Európai Parlament és a Tanács [1069/2009/EK rendelete](#).

A részletes, állati melléktermékekre vonatkozó szabályokat a *nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre és belőlük származó termékekre vonatkozó egészségügyi szabályok megállapításáról* szóló [1069/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról](#), valamint a *97/78/EK tanácsi irányelvnek az egyes minták és tételek határon történő állategészségügyi ellenőrzése alóli, az irányelv szerinti mentesítése tekintetében történő végrehajtásáról* szóló [142/2011/EU Bizottsági rendelet](#) határozza meg.

A *nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról* szóló [45/2012. \(V. 8.\) VM rendelet](#) (továbbiakban: Nemzeti végrehajtási rendelet) a közvetlenül hatályos és alkalmazandó 1069/2009/EK és a 142/2011/EU rendeletek nemzeti végrehajtási rendelete. A magyar jogszabály csak a közvetlen hatályú fenti EU jogszabályok hazai jogrendbe történő illesztését, a felelős hatóság különböző szintjeit, adott esetekben a szakhatóságokat határozza meg. Tartalmi kérdésekben az uniós rendeleteket és módosításait kell figyelembe venni, a jogszabályok által engedélyezett tagállami eltérések (ún. derogációk) kivételével.

Az engedélyezett tagállami eltérések megállapításánál cél volt, hogy a közvetlenül alkalmazandó EU jogszabályok által felkínált enyhítési lehetőségek minél szélesebb körét használja ki Magyarország. További cél volt, hogy az EU rendeletek által részleteiben nem szabályozott (pl.: mobil kikapacitású égetőművek) vagy nem egyértelmű esetekben (pl. lejárt szavatosságú élelmiszerek kategorizálása és felhasználhatósága) jogi iránymutatást adjon.

Az állati melléktermékek vonatkozásában a három jogszabályt együttesen lehet csak értelmezni és alkalmazni. A képzésben nem csak a nemzeti végrehajtási jogszabályban kijelölt eljáró hatóság, az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság lehet az érdekelt, hanem a különböző szakhatóságok, ezek között is különösen a környezetvédelmi szakhatóság, mivel a korábbi, *az állati hulladékok kezelésének és a hasznosításukkal készült termékek forgalomba hozatalának állategészségügyi szabályairól* szóló 71/2003. (VI. 27.) FVM rendelet hatályon kívül helyezésével számos területen változtatott az engedélyezések menetén a nemzeti végrehajtási rendelet (például: égető-, és együttégető művek, biogáz- és komposztáló üzemek, állati melléktermékek vonatkozásában érintett hulladéklerakók).

A hulladékokról szóló [2008/98/EK irányelv](#) alapján elkészített új szövegezésű Hulladékgazdálkodási törvény szerint az állati melléktermék égetés, együttégetés, lerakás, biogáz-, és komposztáló üzemben történő ártalmatlanítás esetén mind a hulladékgazdálkodási, mind az állati melléktermék szabályozás előírásait kell párhuzamosan alkalmazni.

A nem hatósági szereplők közül a leginkább érintettek az állati melléktermék gyűjtési és szállítási tevékenységet végzők - beleértve az élelmiszerhulladékok gyűjtését végző vállalkozásokat is -, állati melléktermék gyűjtő-átrakó létesítmények, feldolgozó létesítmények, biogáz-, és komposztáló üzemek.

A tananyagnak nem célja a közvetlenül hatályos és alkalmazandó EU jogszabályokban foglaltak ismertetése. Természetesen azonban a nemzeti végrehajtási rendeletben előírtak megértéséhez szükséges foglalkozni a közvetlenül hatályos és alkalmazandó jogszabályokban foglaltakkal is. Az EU rendeletek a tananyagba ágyazott jogszabályi linkek révén érhetőek el. [Általános útmutató](#) található a NÉBIH honlapján is.

A tananyag célja az állati melléktermék létesítmény és üzemtípus, valamint tevékenység engedélyezés és nyilvántartásba vételi eljárások vonatkozó jogszabályoknak való lefolytatásának javítása és egységesítése. El kell tudni különíteni az egyes engedélyköteles tevékenységeket az egyszerűsített, nyilvántartásba vételre kötelezett tevékenységektől. Az állati melléktermék engedélyezésben és nyilvántartásban érintett hatóságok közötti hatásköri vitákra a nemzeti végrehajtási jogszabály megoldást nyújt.

További cél, hogy a tananyaggal ismertté váljanak a nemzeti végrehajtási rendeletben lehetővé tett tagállami eltérések, enyhítések, például a települési állati melléktermék gyűjtőhelyekre vonatkozó nemzeti előírások és a belföldi állati melléktermék szállításához használható belföldi egyszerűsített kereskedelmi okmányminta. A települési állati melléktermék gyűjtőhelyre vonatkozó eltérés megalkotása okán a tananyag megismerése hasznos lehet az érintett települési önkormányzatoknak is.

A [45/2012. VM rendelet](#) végrehajtási rendelet lévén rengeteg jogszabályi hivatkozást tartalmaz, ami annak olvasását, értelmezését rendkívül megnehezíti.

Komplex ismeretek szükségesek továbbá mind a jogalkalmazó hatóság, mind az érintett üzemeltetők számára, mivel az állati melléktermékek kezelése, ártalmatlanítása szorosan kapcsolódik egyéb más jogszabályi előírásokhoz, különös tekintettel a környezetvédelmi jogszabályokhoz.

A gyakorlati tapasztalatok alapján minél több gyakorlati példával érzékeltetett tananyagra van szükség ezen komplex jogszabályok megértéséhez és alkalmazásához.

A tananyag a következő fejezetek szerint épül fel.

- Állati melléktermék kezelés rövid története
- A Nemzeti végrehajtási jogszabály
- EU által részben vagy nem egyértelműen szabályozott területek
  - Élelmiszerhulladékok, korábbi élelmiszerek, lejárt fogyaszthatósági/minőség-megőrzési idejű élelmiszerek
  - Kockázat mentesség feltételei
  - mobil kikapacitású égetőművek
- Az engedélyezett tagállami eltérések (ún. derogációk)
- Hatósági felügyelet
- Hatósági nyilvántartásba vétel és engedélyezés
- Összegűjtés, szállítás és nyomonkövetés

1 A JOGANYAG TÁRGYI ISMERTETÉSE

1.1 Az állati melléktermék kezelés rövid története

Magyarországon az állati melléktermékek, vagy korábbi nevén állati hulladékok országosan szabályozott módon történő kezelésére [az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. törvénycikk](#) óta kerül sor. Ennek 34. §-a szerint „*Ragadós betegségben elhullott vagy leölt állatok hullája, továbbá ily állatok hulláinak azon részei, melyek a betegség elhurcolására alkalmasak (hús, bőrök, belek, szarvak, körmök stb.) végre az alomtrágya és az állatok hulladékai rendszerint forgalomba nem hozhatók és föl nem használhatók, hanem alkalmas módon, veszélyt nem okozva, ártalmatlanokká teendők.*”

Az állati hulladékkezelés kezdetben hagyományosan a helyi települések saját felelősségi körébe tartozott, ennek megfelelően a későbbiekben minden településen döngkutak, döngterek és lerakó helyek alakultak.

Később azonban a járvány-, illetve a közegészségügyi szabályok fokozatos előtérbe kerülésével egyre nagyobb hangsúly helyeződött ezen anyagok szakszerű és biztonságos módon történő ártalmatlanítására.

A szigorú szabályozás bevezetését számos olyan jelentős járvány terjedésében szerzett tapasztalat befolyásolta, mint például az Afrikából Európába behurcolt afrikai sertéspestis, mely repülőgép járatokról származó élelmiszerhulladékkal (moslékkal) került be repterek környékén működő sertésletelepekre és fertőzőközvetítő kullancsokba jutva terjedt el széles körben. Az érintett országok, mint például Portugália és Spanyolország, csak rettentő nehézségek árán, évtizedek alatt tudott mentesülni a betegségtől. A mosléketetés tilalma nem kizárólag az afrikai, hanem a klasszikus sertéspestis betegség továbbterjedésének megakadályozásában is rendkívül fontos tényező. Ezekon kívül szakemberek a 2011. évi ragadós száj-, és körömfájás járvány angliai kitörését is illegálisan Nagy-Britanniába importált élelmiszerek gazdasági haszonállatokkal történt feletetésére vezetik vissza.

Magyarország EU csatlakozásának dátumától, 2004. május 1-től kezdődően a vonatkozó EU jogszabály, a 1774/2002/EK rendelet megtiltotta az állati hulladék elföldelését és döngkutakba (elföldeléssel történő ártalmatlanítását) helyezését, ezért 2005. december 31-ig az önkormányzatoknak be kellett záratniuk az összes döngkutak, döngteret. Az állati hullák elföldeléssel történő ártalmatlanításának legnagyobb veszélye elsősorban a lépfenében elpusztult állatokra vezethető vissza, a lépfene baktérium (*Bacillus anthracis*) spórája a talajban ugyanis akár 30 évig is fertőzőképes maradhat.

Nagy hatással volt az állati melléktermék szabályozásra a szintén angliai előfordulású BSE (bovin spongiform encephalopathia, szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalma, a „kergemarhakór”) járvány. Bár az EU az ilyen betegségekkel kapcsolatos előírásokat, és az állati eredetű fehérje élelmiszertermelő gazdasági haszonállatokkal való etetésének tilalmát külön jogszabályban, [a 999/2001/EK rendeletben](#) szabályozta, az állati melléktermékek kezelésének, feldolgozásának részletes szabályai a 1774/2002/EK rendeletben kerültek meghatározásra.

Magyarország EU csatlakozása előtti a hazai releváns jogszabály, a 71/2003. (VI.27.) FVM rendelet már az EU előírásokkal összeegyeztethető szabályozást tartalmazott, de – többek között - még az állati hulladék kifejezést használta az EU jogszabályokban használt állati melléktermék kifejezés helyett.

Az EU az állati melléktermék kifejezéssel hangsúlyosan meg akarta különböztetni ezen anyagokat a tovább nem hasznosítható hulladékok körétől, utalva arra, hogy ezek többsége további feldolgozás, kezelés révén még hasznosíthatóak. Ezen kívül az EU állati melléktermék témakörben Magyarországon lefolytatott auditjai során nem ismerte el ezen jogszabályt, mint nemzeti végrehajtási rendeletet. A tananyag témáját képező új nemzeti végrehajtási rendelet azonban logikusan a 1774/2002/EK rendeletet leváltó, új EU szintű állati melléktermék szabályozás életbe lépése után született csak meg.

A jelenlegi szabályozás tehát mind EU, mind magyar jogszabályokon alapszik, kiterjed az állati melléktermékek gyűjtésének, szállításának, tárolásának, kezelésének, felhasználásának, ártalmatlanításának, forgalomba hozatalának, nemzetközi kereskedelmének körülményeire.

Mindezek mellett jogi iránymutatást ad az EU által részleteiben nem, vagy nem egyértelműen szabályozott esetekben is (kis kapacitású mobil égetőművek, lejárt szavatosságú élelmiszerek kategorizálása).

1.2 A nemzeti végrehajtási jogszabály

Mindenek előtt ismertetni szükséges a jogszabályokban foglalt állati melléktermékekkel kapcsolatos gazdasági, illetve hatósági szereplőket.

A közvetlenül hatályos és alkalmazandó [1069/2009/EK rendelet](#) 3. cikk 11. pontja határozza meg az állati melléktermék **üzemeltető** fogalmát: *az a természetes vagy jogi személy, aki állati melléktermék vagy abból származó termék tényleges felügyeletét végzi, beleértve a fuvarozókat, kereskedőket és felhasználókat is.*

Fontos azonban az állati melléktermék ezen jogszabályok szerinti felhasználásának, illetve ártalmatlanításának jogszabályi kötelezettségét is rögzíteni. Ez a kötelezettség [az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLV. törvény](#) (továbbiakban: Éltv.) 19. §.-ában található: *„**az állati eredetű melléktermék** - így különösen az elhullott állat tetemének - **tulajdonosa saját költségén köteles annak elszállításáról, ártalmatlanná tételéről az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban, valamint az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusaiban előírt módon gondoskodni, az élelmiszerlánc-felügyeleti szervet - annak felhívására - az állati eredetű melléktermék ártalmatlanná tételének jogszabályban meghatározott módon történő végrehajtásáról e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban foglaltak szerint tájékoztatni.***”

E kötelezettség, ha az állati eredetű melléktermék tulajdonosa ismeretlen vagy ismeretlen helyen tartózkodik, az állati eredetű melléktermék fellelési helye szerint illetékes települési (fővárosban kerületi) önkormányzatot, közterületen a települési (fővárosban kerületi) önkormányzatot, közúton a közút kezelőjét terheli.

A nemzeti végrehajtási rendelet 2.§ (1) bekezdésének 2. pontja meghatározza **az állati melléktermék tulajdonosát** is: az a természetes személy, jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező társaság, akinél vagy amely telephelyén az állati melléktermék keletkezik.

Bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegség megelőzése, felderítése és felszámolása során keletkezett állati eredetű melléktermék ártalmatlanná tételéről az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv (területileg illetékes megyei Kormányhivatal, Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága) intézkedik.

A közvetlenül hatályos és alkalmazandó [1069/2009/EK rendelet](#) 3. cikk 10. pontja meghatározza **az illetékes hatóság** fogalmát és (felügyeleti-, ellenőrzési-) kötelezettségeit is, azonban azt nem mondja meg, hogy az adott tagállamban pontosan melyik ez a felelős hatóság. A nemzeti végrehajtási rendelet kijelölése alapján ez a hatóság Magyarországon az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv, annak különböző területi szintjeivel. A feladatok központi szinten a **Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalhoz** (továbbiakban: NÉBIH) tartoznak, megyei szinten a **megyei Kormányhivatalok Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóságai** (továbbiakban: megyei Igazgatóságok), alsó szinten pedig a **kerületi Élelmiszer-ellenőrző és Állategészségügyi Hivatalok** (továbbiakban: kerületi Hivatalok) látják el ezt a feladatot. 2013. január 1-től a kerületi Hivatalok helyett 1-3 járási Hivatal fog működni, azonban a nemzeti végrehajtási rendeletben a kerületi Hivatalokhoz tartozó feladatok nem a járási Hivatalokhoz, hanem a megyei Igazgatóságokhoz kerülnek át.

Fontos megemlíteni, hogy a nemzeti végrehajtási rendelet 1.§-a alapján a rendelet hatálya megegyezik az EU rendeletek hatályával. Jobban megvizsgálva a rendelet hatályát észrevehető, hogy az nem vonatkozik a létező összes állati melléktermékre. Például nem kell a természetben elhullott vadon élő állatok tetemeit gyűjteni, feltéve, hogy azok nem jelentenek köz-, és állategészségügyi kockázatot. Tengerből kihalászott, és még a halászhajón feldolgozásra kerülő halak esetében a feldolgozás során keletkezett állati mellékterméket (hal belsőség) vissza lehet dobni a tengerbe, feltéve ha azokon nem észlelnek valamilyen elváltozást, például *Anisakis* parazita fertőzöttséget. Így amennyiben a példánál maradva *Anisakis* parazita fertőzöttség kerülne megállapításra, úgy azt a hal belsőséget a szabályozás szerint gyűjteni szükséges, megelőzendő ezen parazita fertőzöttség terjedését.

Hasonló példaként felhozható, hogy kilőtt vaddisznók esetében, amennyiben kizsigerezés közben nem merül fel a kilőtt állat valamilyen fertőző betegség gyanúja, úgy „helyes vadászati gyakorlat esetén a vadon élő állatok zsigereit és egyéb testrészeit biztonságosan lehet ártalmatlanítani a helyszínen.” ([1069/2009/EK rendelet](#) preambulum 13. bekezdése). Amennyiben azonban fertőző betegség gyanúja merülne fel, úgy a vadon élő állat teljes testét az állati melléktermék szabályozással összhangban kell kezelni.

A világon képződő összes állati melléktermék gyűjtése irracionális terhet jelentene, a szabályozás célja nem ez.

1.3 Az EU rendeletek által részleteiben nem szabályozott esetek

1.3.1 Kockázat mentesség feltételei

Biogáz és komposztáló üzemek esetében előírás olyan hőkezelő berendezés (biogáz üzemeknél) illetve zárt komposztálóreaktor vagy komposztálóterület (komposztáló üzemeknél) beépítése a technológiába, amely az állati eredetű nyersanyagokat az előírt hőmérsékleten tartja az előírt ideig (70°C legalább 60 percig megszakítás nélkül). A trágya, az emésztőtraktus és tartalma, tej, tejalapú termékek és kolosztrum, valamint a tojás és tojástermékek esetében azonban ezen berendezés kötelező használata megkerülhető, amennyiben a 1069/2009/EK rendelet szerint az illetékes hatóság véleménye szerint ezek nem jelentik semmilyen súlyos fertőző betegség kockázatát. A gyakorlatban már korábban bebizonyosodott, hogy ilyen jellegű általános jogi előírások esetén nehéz meghatározni a végrehajtó területi hatóságoknak a kockázati feltételeket. A nemzeti végrehajtási rendeletben ezért egységesen meghatározásra került, hogy kockázatmentesnek ezek az anyagok akkor tekinthetők, amennyiben olyan helyről származnak, amely nem áll járványügyi korlátozó intézkedés hatálya alatt (például [bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség](#) miatt), továbbá a béltartalmat a béltraktustól elkülönítették. Maga a béltraktus (béltartalom nélkül önmagában) ugyanis olyan nyers állati melléktermék, amelyek esetében nem állítható az anyag kockázatmentesnek. Béltraktus esetében tehát nem kerülhető meg az előzetes hőkezelés.

A feldolgozás nélkül talajra történő kihelyezés szintén akkor számít kockázat mentesnek, ha a származási hely nem áll járványügyi korlátozó intézkedés hatálya alatt.

Amennyiben kétség merülne fel a kockázatmentességgel kapcsolatban, úgy a melléktermék keletkezési helye szerinti kerületi hivatal (2013. január 1-től a megyei Igazgatóságok) dönt.

1.3.2 Mobil kiskapacitású égetőművek

Az **óránként vagy gyártási tételenként kevesebb, mint 50 kg maximális teljesítménnyel üzemelő** kiskapacitású égetőművek, amelyek kizárólag állati mellékterméket és azokból származó termékeket kezelnek, a [2000/76/EK irányelv](#) szerinti működési engedéllyel nem kell rendelkezniük a [142/2011/EU rendelet](#) III. melléklet III. fejezet alapján. Az utóbbi években akadt példa olyan vállalkozásra, amely kedvtelésből tartott állatok tetemeinek égetését végezte volna körjáratszerűen, mobil utánfutóra szerelt kiskapacitású égetőművel. Felvetődött a vállalkozó részéről az egyes állattartó gazdaságoknál keletkezett haszonállatok tetemeinek ilyen módon történő ártalmatlanítása is. Alapvetően a kiskapacitású égetőműveket valóban haszonállattartó telepeken képződött állati tetemek ártalmatlanítására rendszeresítik, ezek azonban nem mobil rendszerben üzemeltetik, hanem kizárólag adott állattartó telepen rögzítve használják. A mobil kiskapacitású égetőművek esetében az állattartó telepek közötti esetleges mozgás révén jelentősen növekedik az esetleges betegség közvetítés kockázata, mely az alapvető járványvédelmi előírásokkal ellentétes. A nemzeti végrehajtási rendelet ezért a **mobil** üzemben működő kiskapacitású égetőművek által ártalmatlanítható állati melléktermékek körét kedvtelésből tartott állatok tetemeire korlátozta. A kizárólag állattartó telepeken rögzített üzemben működő kiskapacitású égetőművek esetén a fent említett 142/2011/EU rendelet III. melléklet III. fejezete alapján a környezetvédelmi szakhatósági hozzájárulást nem szükséges megkérni (csak állati tetem égetése történik!). **Mobil üzemben működő ilyen kiskapacitású égetőművek esetében** viszont elméletileg előfordulhat, hogy kedvtelésből tartott állati tetemein kívül a vállalkozó mást is (ténylegesen hulladéknak minősülő anyagokat) éget, ezért ekkor a nemzeti végrehajtási rendelet szerint környezetvédelmi hozzájárulás kell.

1.3.3 Élelmiszerhulladékok, korábbi élelmiszerek, lejárt fogyaszthatósági/minőség-megőrzési idejű élelmiszerek

A 142/2011/EU rendelet I. melléklet 22. pontja szerint **élelmiszerhulladék** „*az éttermekben, vendéglátó-ipari egységekben és konyhákban – a központi konyhákat és a háztartások konyháit is beleértve – keletkező valamennyi élelmiszer-hulladék, beleértve a használt sütőolajat is.*”

Ez magyar szóhasználat szerint a „moslék”, a bevezetőben leírtak szerint ezen anyagok élelmiszertermelő gazdasági használatokkal történő takarmányozási célú felhasználása tilos.

Bizonyos állatfajok esetében (például állatmenhelyek, légylárva előállító telepek, állatkertek állatai) azonban ki lehet adni külön engedélyt élelmiszerhulladékok feletetésére, melyek a jogszabály szerint 3. kategóriájúnak minősülnek ([1069/2009/EK rendelet](#) 10. cikk p) pont), amennyiben nem nemzetközi viszonylatban működő közlekedési eszközről származnak (ilyenkor ugyanis 1. kategóriájúak, a [1069/2009/EK rendelet](#) 8. cikk f) pont alapján).

Meg kell különböztetni az élelmiszerhulladékok fogalmi körébe nem tartozó, ún. „**korábbi élelmiszerek**”-et, melyek olyan *állati eredetű termékek, vagy állati eredetű terméket tartalmazó élelmiszerek, amelyeket kereskedelmi okok, előállítási vagy csomagolási hibák miatt nem szánnak emberi fogyasztásra a továbbiakban.* Az okok itt nem lejárt fogyaszthatósági idő vagy más hasonló köz-, és állategészségügyi kockázatot jelentő problémára vezethetőek vissza, ezek a termékek ugyanis alapvetően emberi fogyasztásra alkalmasak, azonban például a gyártó belső minőségellenőrzési rendszerében nem feleltek meg az elvárásoknak. Ezen termékek innentől fogva 1069/2009/EK rendelet 10. cikk f) pontja szerinti 3. kategóriás állati mellékterméknek minősülnek.

Látható, hogy az előbbi besorolásokba nem, vagy nagyon nehezen érthetőek bele az élelmiszer kis-, és nagykereskedelemben képződött, **lejárt fogyaszthatósági/minőség-megőrzési idejű élelmiszerek.** Ezen anyagok – mivel fogyaszthatósági/minőség-megőrzési idejük lejárt – már kisebb-nagyobb egészségügyi kockázatot hordoznak magukban, ezért a nemzeti végrehajtási rendelet tisztázta, hogy nem a 3., hanem a 2. kockázati kategóriába sorolandóak. Külön engedély birtokában azonban feletethetőek állatkerti állatokkal, cirkuszi állatokkal, hullókkal és ragadozó madarakkal, prémes állatokkal, vadon élő állatokkal, elismert kennelekből származó kutyákkal vagy vadászkutya-falkákkal, menhelyen élő kutyákkal és macskákkal, valamint horgászcsalinak használt légylárvákkal és férgekkel.

Az élelmiszer-hulladékok gazdasági használatokkal történő etetésének tilalma a bevezetőben említett állategészségügyi szakmai okokra vezethető vissza.

Az élő állatokkal közvetlenül történő fertőző betegség közvetítés mellett az egyik legfontosabb fertőzőkövetítő anyag az élelmiszerhulladék, mely az elmúlt évtizedekben igazoltan oka volt például afrikai sertéspestis, klasszikus sertéspestis, ragados száj- és körömfájás járványok behurcolásában és közvetítésében. Az egyesült királysági 2001-2002. évi száj- és körömfájás járvány behurcolásának okát kínai eredetű, illegálisan behozott élelmiszerből származó ételmaradék gazdasági használatokkal történő feletetésére vezetik vissza. Ezen járvány felszámolása, a felszámolás miatti állatleölések, ezen termékek export kivitel tilalma miatti gazdasági agrártermék kiesés Anglia GDP-jének 0.3 %-át, mintegy 8-15 milliárd font közötti összeget tett ki!

Meg kell említeni, hogy az élelmiszerhulladék sertésekkel való feletetésének általános tiltását a klasszikus sertéspestis elleni védekezésről szóló [75/2002. \(VIII. 16.\) FVM rendelet](#) is lefekteti.

- 2.§ 14. élelmiszer-hulladék: az emberi fogyasztásra szánt élelmiszerekből származó bármely hulladék, amely éttermekből, feldolgozóüzemekből, konyhákból vagy a sertéstartó személy háztartásából kerül ki;
- 28. § (1) A klasszikus sertéspestis megbetegedés hatékony megelőzése érdekében:
  - tilos az élelmiszer-hulladék feletetése sertésekkel;

Problémásnak nevezhetőek azonban az olyan élelmiszerhulladékok, amik állati eredetű anyagot (pl.: hús, zsír, tej, tojás, eredetű élelmiszer-alapanyagot) nem tartalmaznak. Elméletileg ugyanis, szakmai szempontból a pusztán növényi alapanyagokból származó ételmaradványok feletetése lehetséges volna. Ezek szétválasztása azonban az állati eredetű ételektől, ételmaradékoktól problémás, annak ellenőrzése pedig, hogy a moslékba tényleg nem került-e állati eredetű anyag, egyenesen lehetetlen.

A tisztán növényi eredetű élelmiszerhulladék feletetése kizárólag akkor lenne lehetséges, ha az olyan konyhákról származna, ahol külön helyiségben dolgoznák fel az állati, és külön a növényi eredetű alapanyagokat a keveredés megakadályozása miatt. Amennyiben a növényi eredetű élelmiszerhulladék állati eredetű anyagokkal is keveredik, a keveréket a magasabb kockázatú összetevőkre vonatkozó szabályok szerint kell kezelni, vagyis az állati eredetű melléktermékekre vonatkozó szabályok érvényesek.

A fentiekkel és a korábban leírtakkal összhangban azonban vannak olyan takarmány-alapanyagok, amelyek élelmiszertermelő gazdasági haszonállatok takarmányozására felhasználhatók, és az élelmiszeripari feldolgozásból származnak. Ezek lehetnek csak növényi eredetűek (gyümölcschéjak, pékáru), lehetnek állati eredetűek (tejipari takarmány-alapanyagok, irók, savók, stb.), és lehetnek vegyes termékek (tésztagyári takarmány-alapanyagok, ostyák, fagylalttölcsér, sajtos pékáru, fagylaltból, jégkrémből származó alapanyagok, stb.).

Azon vállalkozások, amelyek termelésük döntő hányadát nem takarmányozási (tipikusan élelmiszeripari) célra, de kisebb hányadát takarmányozási célra hozzák forgalomba, **takarmányipari vállalkozásnak is minősülnek!** Ez azt jelenti, hogy ugyanazon jogszabályi feltételek vonatkoznak rájuk, mint a döntően takarmányozási célra előállító takarmányipari vállalkozásokra. Például egy tejüzem esetében, amely emberi fogyasztásra szánt és arra alkalmas terméket, tejsavót állít elő, de annak egy részét valamilyen kereskedelmi vagy gazdasági okból kifolyólag mégis sertések takarmányozására kívánja eladni, a meglévő élelmiszerhigiéniai engedélye mellett, takarmányipari vállalkozásként is regisztrálnia kell magát.

Megjegyzendő, hogy a mosléketetés tilalmának bevezetésével összhangban került tiltásra a [Bizottság 206/2009/EK rendeletében](#) foglaltak szerint (magyar végrehajtási jogszabálya a [44/2010. \(IV. 23.\) FVM rendelet](#)) a nem kereskedelmi célú, utazók személyes poggyászaiban hús és tej, illetve termékeik harmadik országokból történő behozatali tilalma (lásd: [poszter](#)).
http://ec.europa.eu/food/animal/animalproducts/personal_imports/posters/hungarian.pdf

Az alábbi bizottsági weboldalon erre vonatkozó kisvideók tekinthetőek meg 35 nyelven:
http://ec.europa.eu/food/animal/animalproducts/personal_imports/films2008_en.htm

1.3.4 Hatósági felügyelet

Élelmiszer-hulladék hatósági felügyeletével – a felhasználási célt tekintve – két hatóság, a környezetvédelmi és az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság foglalkozik. Fontos megjegyezni, hogy az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság hatáskörébe élelmiszerhulladék csak akkor tartozik ha:

- Nemzetközi forgalomból származik. Például repülőtéri „catering” tevékenységgel foglalkozó vállalkozó esetében, vagy nemzetközi forgalomban működő vonat büféskocsijából származik. Ilyen esetben az élelmiszerhulladék a legmagasabb kockázati kategóriába tartozik, 1. kategóriájúnak minősül. Európai Unió belüli forgalomból származó élelmiszerhulladék nem számít nemzetközi viszonylatnak, csak a harmadik országbeli. Nem nemzetközi forgalomból származó élelmiszerhulladék 3. kategóriájúnak minősül.

Állati takarmányozásra szánják. Ilyen felhasználásra engedéllyel rendelkező személyeknek, vállalkozásoknak élelmiszerhulladékot át lehet adni. Ilyenek például a

- Eltérő takarmányozási célú felhasználás fejezetben említett esetek.
- Biogáz, komposztáló vagy feldolgozó üzemben történő felhasználásra szánják.

Minden más felhasználási cél esetében (pl. használt sütőolaj biodízel előállításra történő felhasználási szándéka) a feltételek megszabása nem az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság hatáskörébe tartozik.

Elmondható tehát, hogy bár az állategészségügyi jogszabályokban definíció szinten meghatározásra került az élelmiszerhulladék (beleértve a használt sütőolajat) fogalma, azonban a felhasználási célt tekintve – a korábban részletezett állategészségügyi szakmai okokból kifolyólag - az állati melléktermék szabályozás csak bizonyos felhasználási célok esetében telepíti az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság hatáskörébe a felhasználási engedélyezést.

Például üvegező gitt előállításra felhasználni kívánt használt sütőolaj kiesik a 1069/2009/EK rendelet 2. cikk (2) bekezdés g) pontjában említett felhasználási célok köréből, így arra az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság nem adhat ki engedélyt.

A nemzeti végrehajtási rendelet megalkotásakor azonban az élelmiszerhulladékok szállítására vonatkozóan az a döntés született, hogy egy engedélyező hatóság legyen felhasználási céltól függetlenül. Sok esetben ugyanis az átadás és az átvétel pillanatában nem is lehet tudni a későbbi felhasználási célt.

Élelmiszerhulladék szállítási tevékenység tehát az állati melléktermék szállítási tevékenység engedélyezésével összhangban zajlik. Gépjárművet a kerületi hivatal engedélyez, majd ennek birtokában a szállítási tevékenység végzésére irányuló szándékot be kell jelenteni a megyei Igazgatóságnak, mely nyilvántartásba veszi ezen tevékenységet.

Tehát a nemzeti végrehajtási jogszabály alapján elmondható, hogy az élelmiszerhulladékot generáló élelmiszeripari vállalkozóknak nem kell a későbbi felhasználási célokkal törődniük, mindössze arról kell meggyőződniük, hogy az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság engedélyével rendelkező vállalkozóval kössön szerződést az élelmiszerhulladék elszállítására. Az ezen tevékenységre

engedéllyel rendelkező vállalkozók listája elérhető az [NÉBIH vonatkozó weblapjának](#) XIII. szakaszában.

Élelmiszerhulladék átadója továbbá közvetlenül szerződést köthet a területileg illetékes élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság engedélyével rendelkező elismert kutyatenyésztővel, állatmenhellyel vagy állatkerttel is. Az ilyen jóváhagyással rendelkező személyek és vállalkozások a fentebb említett [weblap](#) X. szakaszából érhetőek el, ún. „TAKD” (takarmány derogációs) számmal rendelkeznek.

Az átadott élelmiszer-hulladékról nyilvántartást kell vezetni, az átadás során jogszabályban meghatározott tartalmú kereskedelmi okmányt kell 3 példányban kitölteni, a kitöltés az élelmiszeripari vállalkozó kötelezettsége, a kereskedelmi okmányt az átadás helyszínén az átadó és a szállító is aláírja.

1.4 Engedélyezett tagállami eltérések (ún. derogációk)

A hazai jogalkotó az illetékes hatóság kijelölésén túl a nemzeti végrehajtási rendeletben meg kívánta határozni azon lehetőségek, tagállami eltérések minél szélesebb körét, melyekre a közvetlenül hatályos és alkalmazandó EU jogszabályok lehetőséget adnak.

1.4.1 Települési állati melléktermék gyűjtőhely

Legfontosabb tagállami eltérés talán a települési állati melléktermék gyűjtőhely fogalmának megalkotása.

Amennyiben az állati eredetű melléktermék tulajdonosa ismeretlen vagy ismeretlen helyen tartózkodik, az állati eredetű melléktermék fellelési helye szerint illetékes települési (fővárosban kerületi) önkormányzatot terheli az állati melléktermék ártalmatlanítási kötelezettség.

Ezen - az [Éltv.](#) 19. §. (2) bekezdés a) és b) pontjaiban foglalt - kötelezettség teljesítése az elmúlt években számos önkormányzat számára rengeteg problémát okozott. Az egyes önkormányzatok az EU jogszabályoknak megfelelő állati tetem gyűjtést és ártalmatlanításra átadást csak szigorú feltételeknek megfelelő, ún. **állati melléktermék gyűjtő-átrakó telep** létesítésével teheték meg, tagállami eltérés ebben az esetben nem volt engedélyezett. Így adódott az a helyzet, miszerint egyes önkormányzatok elegendő pénzügyi forrás hiányában az EU jogszabályoknak meg nem felelő állati tetem gyűjtőhelyeket tartottak fenn. Ezen helyek az állategészségügyi hatóság számára ismertek voltak, azonban tevékenységük engedélyezése a közvetlen hatályos és alkalmazandó szigorú EU feltételek alapján nem volt lehetséges. Tevékenységüket a hatóság azért nem tiltotta meg, mert dögterekbe, döggutakba helyezési tilalom után az össze nem gyűjtött települési állati tetemek az ott lakó emberekre és állatokra nézve nagyobb köz- és állategészségügyi kockázatot jelentettek volna, mint a szabálytalan módon való gyűjtés.

2011. március 4-től az [1069/2009/EK](#), valamint a [142/2011/EU](#) rendeletek kötelező alkalmazásának dátumától megváltozott a közösségi jogi háttér az állati eredetű melléktermékekre és a belőlük származtatott termékekre vonatkozóan. A nemzeti végrehajtási rendelet az önkormányzatok által működtetett települési gyűjtőhely fogalmának bevezetésével, és az ezen létesítményekre vonatkozó egészségügyi követelmények lefektetésével megteremtette a településeken keletkező állati eredetű melléktermékek önkormányzatok által teljesíthető, fenntartható, kockázatmentes gyűjtésének jogi feltételeit.

A [45/2012. VM rendelet](#) 30.§. (3) bekezdése előírja, hogy a korábbi önkormányzati állati melléktermék gyűjtőhelyeket a rendelet hatálybalépését követő **egy éven belül felülvizsgálják**.

A felülvizsgálatot követően a kerületi Hivatalok (2013. január 1-től a megyei Igazgatóságok) határoznak arról, hogy az adott létesítmény nyilvántartásba vett települési gyűjtőhelyként, a rendeletben meghatározott feltételek teljesítése mellett tovább üzemelhet amennyiben a feltételeket a felülvizsgálat időpontjában teljesíti vagy azokat a felülvizsgálatot követő tizenkét hónapon belül teljesíteni fogja. Ennek hiányában meg kell tiltani a létesítmény működését.

A nemzeti végrehajtási rendelet szerint települési állati melléktermék gyűjtőhelyre az [Éltv.](#) 19. § (2) a) és b) pontja alapján az önkormányzat által összegyűjtött állati melléktermékeken kívül bevihetők a kislétszámú állattartó telepeken elhullott állatok hullái, a saját fogyasztás céljából levágott állatokból és a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről szóló miniszteri rendelet szerinti kistermelői élelmiszer-előállításból származó állati eredetű melléktermékek, továbbá az elhullott kedvtelésből tartott állatok hullái, ha az állattartó, illetve kistermelő megfelelő **telephelyi állati melléktermék gyűjtőhellyel** nem rendelkezik.

Települési gyűjtőhelyet kizárólag a települési önkormányzat vagy az általa megbízott vállalkozó működtethet.

Az ilyen létesítményeket az üzemeltető nyilvántartásba vétel céljából a kerületi hivatalnak köteles bejelenteni. Az összegyűjtött állati eredetű melléktermékeket 1. kategóriájúnak, azaz a legmagasabb kockázatot képviselő állati eredetű melléktermékeknek kell tekinteni, és azokat kizárólag 1. kategóriájú melléktermékeként lehet engedéllyel rendelkező létesítménybe továbbszállítani. Az összegyűjtött melléktermékekről kötelező nyilvántartást vezetni, továbbá az állattartóktól, illetve kistermelőktől átvett állati eredetű melléktermékekről a nemzeti végrehajtási rendelet II. melléklete szerinti külön igazolást kiállítani.

A települési gyűjtőhelyet az önkormányzatnak vagy az általa megbízott vállalkozónak olyan helyen kell létesítenie, hogy az a környezetre köz- és állategészségügyi, valamint környezetvédelmi szempontból veszélyt ne jelentsen, bűz- illetve szagterhelést ne okozzon. A gyűjtőhelynek nagylétszámú állattartó teleptől, vágóhídtól, élelmiszer-előállító üzemtől, élelmiszert árusító kereskedelmi egységtől, vendéglátó-ipari egységtől vagy egyéb élelmiszeripari létesítménytől való minimális távolságát az alkalmazott technológia (hűtéssel vagy hűtés nélkül, a konténer tárolására szolgáló épület típusa, a szennyvízkezelés módja) alapján a kerületi hivatal határozza meg.

A gyűjtőhelynek közútról az időjárási viszonyoktól függetlenül jól megközelíthetőnek kell lennie, és legalább 150 cm magas kerítéssel és zárható kapuval kell ellátni. A létesítményben olyan (akár könnyűszerkezetes) építményt kell létesíteni, amely alkalmas az állati eredetű melléktermékek gyűjtésére szolgáló konténer, a takarításhoz, fertőtlenítéshez szükséges eszközök, vegyszerek tárolására, illetve – ha egyébként nem megoldott – kielégíti a személyzet alapvető személyi higiéniai szükségleteit. A konténertároló építmény határoló felületeinek, valamint az építmény előtti térnek moshatónak és fertőtleníthetőnek kell lennie. A települési gyűjtőhelynek rendelkeznie kell olyan mérleggel, amely legalább a kis és közepes testű állatok testtömegének lemérésére alkalmas. A takarításhoz, fertőtlenítéshez és a személyzet tisztálkodásához megfelelő vízellátásról, valamint a szennyvízkezelésről gondoskodni kell. A települési gyűjtőhelyen olyan személyt kell alkalmazni, aki alkalmas a szakmai és az alapvető nyilvántartási, adatszolgáltatási, valamint a bizonylat-kiállítási feladatok ellátására.

Az üzemeltető köteles működési szabályzatot készíteni, és azt a kerületi hivatalnak megküldeni, valamint köteles gondoskodni jelentési kötelezettségének teljesítéséről.

1.4.2 Kutatási és más specifikus célú eltérő felhasználás

Az [1069/2009/EK rendelet](#) 17. cikke szerint diagnosztikai, oktatási, kutatási és más specifikus célra (például kiállítási vagy művészeti célokra) az illetékes hatóság engedélyezheti bármelyik kategóriába tartozó állati melléktermék felhasználását, külön engedély birtokában, az egészségügyi kockázatok ellenőrzését biztosító feltételek mellett. A nemzeti végrehajtási rendelet szerint ezen engedélyt kérelemre a megyei Igazgatóságok adják ki, a feltételek ellenőrzését a kerületi hivatalok végzik. A kiadott eltérési engedélyről másolatban tájékoztatást kap a NÉBIH, melyekről központi nyilvántartást vezet és annak X. szakaszában [honlapján](#) közzéteszi.

A kiadott engedélyben a [142/2011/EU rendelet](#) VI. melléklet I. fejezetében meghatározott követelményeket kell előírni, melyek közül kiemelendő a nyomonkövetés érdekében történő kereskedelmi okmány használata; a nyilvántartás vezetése; diagnosztikai, oktatási, kutatási cél esetében különösen a helyes laboratóriumi gyakorlat alkalmazása.

A megmaradt anyagokat a konkrét vizsgálat vagy elemzés után - kivéve, ha azokat hivatkozás céljából őrzik meg – ártalmatlanítani, származási országba visszaszállítani, más tagállamba a tagállam előzetes engedélyével kivinni szükséges.

1.4.3 Eltérő takarmányozási célú felhasználás

Bár a fentiek szerint a [999/2001/EK rendelet](#) IV. melléklete határozza meg az állati fehérje gazdasági használatokkal történő etetésének általános tilalmát, az állati melléktermékekre vonatkozó jogszabályok azonban bizonyos – nem élelmiszertermelő – állatfajok esetében lehetővé teszik azt. Fontos leszögezni, hogy ez a lehetőség is külön engedélyhez kötött és az engedély csak olyan állattartó telepek (ideértve a kedvtelésből tartott állatokat tartókat is) esetében adható ki, ahol egyúttal élelmiszertermelő gazdasági használatot nem tartanak. Takarmányozási célú felhasználására vonatkozó eltérést a megyei Igazgatóság engedélyezheti.

Az állati fehérje etetési tilalmat alapvetően a [999/2001/EK rendelet](#) IV. melléklete határozza meg. Meg kell ismernünk az ebben foglalt alapvető előírásokat.

Kérődzőkkel tilos állati eredetű fehérjét feletetni, kivéve:

- Tej, tejtermék, kolosztrum
- Tojás, tojástermékek
- Nem kérődző eredetű zselatin
- Hidrolizált fehérje*, ha nem kérődző eredetű, vagy kérődzők bőrből, irhájából származik
- Halliszt felhasználható borjú tejpotló gyártásához

Egyéb élelmiszertermelő állattal tilos állati eredetű fehérjét feleltetni, kivéve:

- A kérődzők számára is engedélyezett állati eredetű fehérjéket
- Hallisztet
- Hidrolizált fehérjét*
- Di- és trikalciumfoszfátot
- Nem kérődző eredetű vérterméket (Nem kérődző eredetű vérliszt csak halakkal!)

*hidrolizált fehérjét azért lehetséges kérődző állatokkal etetni, mert a fehérje hidrolízissal történt bontása során a fertőzőképes prion fehérjék molekulatömegénél is kisebb egységek jönnek létre, így azoknál ilyen módon már kizárható a fertőzőképesség.

Nemzeti végrehajtási rendeletünk egy esetben ad lehetőséget **1. kategóriába sorolt állati melléktermékek takarmányozási célú felhasználási lehetőségére**, ez pedig állatkerti ragadozó vagy dögevő állatok etetése ugyanabban a létesítményben elhullott állatkerti állatokkal (amik tetemei 1. kategóriájúnak számítanak). Például így az állatkert túltenyésztett rágcsáló populációjának egy része felhasználható mondjuk ugyanazon állatkert hullóinak etetésére.

Csupán **bizonyos 2. kategóriába tartozó állati melléktermékek használhatóak fel eltérő takarmányozási célra.**

Ezek közül a [1069/2009/EK rendelet](#) 9. cikk f) pontja szerinti 2. kategóriás állati melléktermékek, például keltetői hulladék, vagy nem emberi fogyasztás céljára levágott állatok teljes teste kizárólag a következő állatfajokkal etethető fel:

- állatkerti állatokkal
- cirkuszi állatokkal
- hullókkal és ragadozó madarakkal
- horgászcsalinak használt légylárvákkal és férgekkel.

Ilyen 2. kategóriás állati melléktermék esetében fontos szempont, hogy nem járványügyi intézkedés keretében leölt állatokról van szó, az állatok elhullásuk előtt nem mutatták emberre vagy állatra veszélyes betegség tüneteit, boncolásuk vagy húsvizsgálatuk során nem találtak betegségekre utaló jelet. Ezekre példa a vágóhidra történő szállítás közben a többi állat által összenyomott és ezáltal elpusztult állat, esetleg balesetet szenvedett állatszállító járműben elpusztult állatok, vagy oxigénhiányos állapot következtében elpusztult állatok.

A lejárt fogyaszthatósági idejű élelmiszereket a korábbi (Élelmiszerhulladékok, korábbi élelmiszerek, lejárt fogyaszthatósági/minőség-megőrzési idejű élelmiszerek) fejezetben tárgyaltuk, ezek a következő állatfajok mindegyikével feleltethetők:

- állatkerti állatokkal
- cirkuszi állatokkal
- hullókkal és ragadozó madarakkal
- prémes állatokkal
- vadon élő állatokkal
- elismert kennelekből származó kutyákkal vagy vadászkutya-falkákkal,
- menhelyen élő kutyákkal és macskákkal
- horgászcsalinak használt légylárvákkal és férgekkel.

3. kategóriájú állati eredetű melléktermékek (az ebbe a kategóriába tartozó állati melléktermékek egészséges állatokból származnak, legkisebb egészségügyi kockázattal bírnak) szintén az előző bekezdésben felsorolt valamennyi állatfajjal feleltethetőek:

- állatkerti állatokkal
- cirkuszi állatokkal
- hullókkal és ragadozó madarakkal
- prémes állatokkal
- vadon élő állatokkal
- elismert kennelekből származó kutyákkal vagy vadászkutya-falkákkal,
- menhelyen élő kutyákkal és macskákkal
- horgászcsalinak használt légylárvákkal és férgekkel.

Meg kell azonban jegyezni, hogy a nemzetközi viszonylatban működő közlekedési eszközről származó élelmiszer-hulladéktól eltérő élelmiszer-hulladék (1069/2009/EK rendelet 10. cikk p) pont szerinti, magyar terminus szerint „moslék”) takarmányozási felhasználása előtt a nemzeti végrehajtási jogszabály szerint a folyékony anyagokat 10 percig forrásban, míg a szilárd anyagokat legalább szintén 10 percig 100 °C-on kell tartani.

1.4.4 Elhullott állatok ártalmatlanítására vonatkozó eltérések

Alapesetben állati tetemek elföldeléssel történő ártalmatlanítás tilos az EU jogszabályok értelmében. Lépfenében elpusztult állatoknál a lépfene baktérium spórája talajban akár 30 évig is fertőzőképes maradhat, ezért áradások esetén igencsak megnő a kockázata a korábban ilyen betegségben elhullott és elföldelt állatokból származó lépfene járvány kitörésének. Ez azonban nem jelenti azt, hogy EU csatlakozásunk előtt az állati tetemek dögterekbe, dögkutakba történő helyezése nem volt megfelelő ártalmatlanítási módszer, mivel a legtöbb esetben nem lépfene okán pusztultak el az állatok.

A nemzeti végrehajtási rendeletben meghatározásra kerültek az engedélyezett elföldeléssel történő ártalmatlanítási eltérések.

Kislétszámú állattartó telepeken, - ahol [az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. \(V. 28.\) FM rendelet](#) 1. számú függelék 4. pontjában meghatározott számú állatnál kevesebb helyezhető el – **elhullott baromfit, nyulat, továbbá 3 hetesnél fiatalabb malac hulláját az állattartó saját telkén évente 100 kg össztömegig elföldelhet.** A felsorolt fajok vonatkozásában kislétszámúnak minősül a 2000 brojler baromfinál, 500 kifejlett baromfinál, 50 anyanyúl és szaporulatánál, valamint 100 sertésnél kevesebb állat elhelyezhetőségét lehetővé tevő állattartó telep.

A saját telken történő elföldelés ott végezhető, ahol a talajvíz legmagasabb szintje a talajsint alatt nem emelkedik magasabbra 1,5 méternél. Az elföldelést úgy kell végrehajtani, hogy a felszín alatti víz mindenkor maximális nyugalmi szintje és az elföldelés mélységi szintje között legalább 1 méter távolság legyen. Az elföldelés helye és a szomszédos ingatlan határvonala között legalább 1,5 méter távolságnak lennie kell. Az elföldelésről az állattartónak nyilvántartást kell vezetni és azt legalább két évig meg kell őrizni. Az évi 100 kg-nál nagyobb mennyiségű, vagy nagyobb egyedi testtömegű állatok hulláját közvetlenül vagy az EU jogszabályok szerint jóváhagyott engedélyezett ártalmatlanító üzembe (üzemlista a NÉBIH honlap [vonatkozó jegyzékének](#) IV. szakaszában), vagy a települési állati melléktermék gyűjtőhelyre kell szállítani.

Kedvtelésből tartott állatok teteme a fenti szabályok szerint szintén elföldelhető az állattartó ingatlanán legfeljebb évi 100 kg össztömegig.

Elhullott kedvtelésből tartott állatok a nemzeti végrehajtási jogszabály szerint engedélyezett kegyeleti állattemetőben is elföldelhetők.

Elhullott kedvtelésből tartott állatok tetemei (mobil) kiskapacitású égetőműben is ártalmatlaníthatók, majd az égetést követően a hamvak saját ingatlanon, vagy kedvtelésből tartott állatok kegyeleti temetőjében el földelhetők.

Lófélék hullája saját ingatlanon nem, csak annak hamvai kerülhetnek égetőműben történt égetést követően elföldelésre. Közvetlenül lófélék tetemét kizárólag kedvtelésből tartott állatok kegyeleti temetőjében lehet elföldelni, amennyiben annak engedélyében ez a lehetőség szerepel.

Meg kell említeni, hogy bizonyos esetekben, például bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség kitörése esetén, amennyiben az elhullott állati tetemek szállítása nagyobb köz-, és állategészségügyi kockázattal járhat, úgy a kerületi hivatal engedélyével és a környezetvédelmi szempontok figyelembevételével az állati melléktermékek helyben elföldelhetők.

Kegyeleti temető létesítését az építésügyi hatóság engedélyezi a nemzeti végrehajtási rendelet 1. mellékletében foglalt feltételek figyelembevételével. A kegyeleti temető működését a közegészségügyi és a környezetvédelmi szakhatósági hozzájárulás figyelembevételével a megyei Igazgatóság engedélyezi. Az engedélyben ki kell térni arra, hogy a kegyeleti temető kedvtelésből tartott állatok hulláján túl alkalmas-e lófélék ilyen módon történő ártalmatlanítására. Kegyeleti temető csak a megyei Igazgatóság engedélyével bontható meg annak bezárását követő legkorábbi 30 év elteltével.

A kedvtelésből tartott állatok kegyeleti temetője létesítésére vonatkozó követelményeket a nemzeti végrehajtási rendelet I. melléklete tartalmazza:

- A kegyeleti temető telekhatára, valamint a meglévő, vagy a település általános rendezés tervében kijelölt összefüggő lakóterület, illetve lakott épület közötti védőtávolságot a környezetvédelmi hatóság állapítja meg. A távolság nem lehet kevesebb, mint 300 méter.
- A kegyeleti temető legkisebb területe 500 m².
- Kegyeleti temető ott létesíthető, ahol a talajvíz legmagasabb szintje a talajszint alatt 2,5 méternél nem emelkedik magasabbra.
- A kegyeleti temetőhöz gépjárművel járható utat kell biztosítani.
- A kegyeleti temetőt legalább 150 cm magas kerítéssel be kell keríteni, a kerítésen zárható kaput kell létesíteni.
- A temetési parcellák között járható utat kell biztosítani.
- Elföldelés esetén a tetem felett egy méter vastagságú földborítást kell biztosítani.
- A kegyeleti temető létesítményei:
  - hűtőkamra, amelyben biztosított az azonosítható tetemek elkülönített elhelyezése,
  - szociális helyiség: kézmosó, WC,
  - hulladéktároló,
  - eszköztároló,
  - hamvasztás esetén: krematórium és urnafal.
- A kegyeleti temető területét fásítani kell.
- A kegyeleti temető rendjét működési szabályzatban kell rögzíteni.

- Hamvasztás esetén a krematóriumot kiskapacitású égetőműként kell engedélyeztetni és nyilvántartásba venni.

1.5 Távoli területeken való elföldelésre vonatkozó eltérések

Távoli területek az [1069/2009/EK rendelet](#) 3. cikk 23. pontja szerint azon területek, amelyeken az állatpopuláció olyan kicsi, és a létesítmények vagy üzemek olyan távol vannak egymástól, hogy az állati melléktermékek összegyűjtéséhez és szállításához szükséges intézkedések a helyszíni ártalmatlanításhoz képest aránytalanul nagy terhet jelentenének.

A nemzeti végrehajtási rendelet 11.§ (4) bekezdése alapján a NÉBIH határozza meg, hogy az ország mely része minősül távoli területnek és a távoli területek listáját [honlapján](#) közzéteszi. Távoli területeken az állattartó ingatlanán elföldeléssel ártalmatlaníthatja három hetesnél fiatalabb szarvasmarha, bivaly, juh és kecske vagy lovak hulláját.

Az előző alfejezet szerinti állatfajok vonatkozásában évi 200 kg saját telken történő elföldelése megengedett az ott említett egyéb előírások betartása mellett.

A 31103/2004. számú FVM Közleményben megjelentek alapján a távoli területek jegyzéke a következő

Sorszám	Távoli terület neve	Azon települések neve, ahol a távoli területre vonatkozó enyhítés alkalmazható
1.	Záhony környéke	Zsurk, Győröcske, Tizsaszentmárton, Eperjeske, Tizsamogyorós, Benk, Tuzsér, Komoró
2.	Vásárosnamény környéke	Lónya, Mátyus, Tizsakerecseny, Tizsaadony, Tizsavid, Tizsaszalka, Vámosatya, Barabás, Beregdaróc, Gelénes, Beregsurány, Tákos, Csaroda, Márokpapi, Hetefejércse, Tarpa, Gulács, Tivadar, Jánd
3.	Rozsály környéke	Rozsály, Kishódos, Nagyhódos, Garbolc, Méhtelek, Zajta, Gacsály, Tisztaberek
4.	Őrség, Őriszentpéter környéke	Kercaszomor, Kerkáskápolna, Kondorfa, Magyarszombatfa, Szalafő, Szatta, Velemér
5.	Vend-vidék, Szentgotthárd környéke	Alsószölnök, Apátistvánfalva, Farkasfa, Felsőszölnök, Kétvölgy, Orfalu, Szakonyfalu

1.6 Hatósági nyilvántartásba vétel és engedélyezés

Az [1069/2009/EK rendeletet](#) és a [142/2011/EU rendeletet](#) megelőzően a hatósági eljárásnak csupán egy formája volt, az engedélyezés. Számos esetben azonban az állati melléktermékek révén érintett üzemet egyszer már valamilyen más EU előírásokkal összhangban engedélyezték, ezért a kettős

adminisztráció nagy terhet jelentett. Az új állati melléktermék szabályozás értelmében bevezetésre került a nyilvántartásba vétel, mint az engedélyezés melletti új hatósági eljárás. Az adminisztrációs terhek csökkentése érdekében a nyilvántartásba vételi kötelezettség esetén az üzemeltetőknek mindössze be kell jelenteni a területileg illetékes megyei Igazgatóságnak ilyen irányú szándékukat, majd arról a megyei Igazgatóság határozatot ad ki anélkül, hogy az üzemeltető telephelyét, tevékenységét azt megelőzően a helyszínen megvizsgálta volna. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a kiadott nyilvántartásba vételi határozatban foglaltakat nem kell betartani, a jogszabályi előírások teljesülését az illetékes élelmiszerlánc-felügyeleti szerv bármikor ellenőrizheti.

Az, hogy mely állati melléktermékekkel kapcsolatos tevékenység engedélyköteles továbbra is, az [1069/2009/EK rendelet](#) 24. cikke sorolja fel. Azon állati melléktermékekkel kapcsolatos tevékenységek, melyek nem kerültek felsorolásra az [1069/2009/EK rendelet](#) 23. cikk alapján nyilvántartásba vételre kötelezettek.

Az egyes engedélyköteles és nyilvántartásba vételre kötelezett tevékenységekre vonatkozóan a [NÉBIH weblapja](#) nyújt tájékoztatást, ahol ezen weboldalon a tevékenység mögött zárójelben 24. cikk szerepel az engedélyköteles, ahol 23. cikk az pedig nyilvántartásba vételre kötelezett.

Engedélyezési eljárás szükséges (a teljesség igénye nélkül):

- Állati melléktermék feldolgozás (Standard és alternatív feldolgozási módszerekkel)
- Égetés és együttégetés
- Tüzelés (égetés, combustion)
- Állateledel előállítás
- Szerves trágya és talajjavító előállítás
- Biogáz és komposztáló üzemek
- Állati melléktermékek begyűjtésük utáni tárolása és kezelése
- Ártalmatlanításra szánt származékos termékek, mint pl.: takarmányozásra, szerves trágyának és talajjavítónak szánt származékos termékek

Nyilvántartásba vétel, vagyis előzetes tevékenység bejelentés (a teljesség igénye nélkül):

- Állati melléktermék szállítók
- Állati melléktermék kereskedők
- Eltérő felhasználók
- Olyan gyógyszeripari/kozmetikai cégek, amelyek állati melléktermékeket használnak fel (savó, hasnyálmirigy, epe, heparin, egyéb)
- Preparátor tevékenység, vadtrófea készítés
- Gyapjúval, szőrrel, tollal, tollrészekkel, sörtével kapcsolatos tevékenységek (csak a „végpont”-ig” !)
- Méhészeti melléktermékekkel kapcsolatos tevékenység (műlep készítés sonkolyból, vagyis selejt lépből)
- Bőr cserzési tevékenység

Sem engedély, sem nyilvántartásba vételre nem kötelezettek: állati mellékterméket generáló üzemeltetők, mint például a vágóhidak, darabolóüzemek, állattartó telepek. Természetesen azonban az állati melléktermék ártalmatlanítási kötelezettségüknek eleget kell tenniük, vagyis olyan vállalkozónak kell a jogszabályokban meghatározott módon átadniuk ezen anyagokat amely rendelkezik ilyen jogszabállyal.

A nyilvántartásba vételt a kerületi hivatalok végzik, előzetes bejelentést feljűk kell megtenni.

Az engedélyezési eljárás a megyei Igazgatóságok feladata.

A 2013. január 1-től a járási hivatalok felállásával a nyilvántartásba vétel is a megyei Igazgatósághoz tartozik.

Az állati melléktermék szállításhoz a vállalkozónak erre a célra engedélyezett gépjárművel kell rendelkeznie. Az engedélyt a kerületi hivatal adja ki, majd ezekre épülve a szállítási tevékenységre irányuló bejelentést a megyei Igazgatóság felé kell megtenni nyilvántartásba vétel céljából. A nyilvántartásba vétel előfeltétele a kerületi hivatal gépjárműre kiadott engedélyének megléte.

A kerületi hivatal gépjárműre kiadott engedélye legfeljebb 3 évig hatályos a kiadás dátumától számítva.

Az engedélyköteles létesítmények, üzemek létesítését az építésügyi hatóság engedélyezi az állategészségügyi, a környezetvédelmi és a közegészségügyi szakhatósági hozzájárulások figyelembevételével.

A következő tevékenységek esetén a működési engedélyt a megyei Igazgatóság adja ki a környezetvédelmi és a közegészségügyi szakhatósági hozzájárulás figyelembevételével:

- állati melléktermék feldolgozó üzemek
- kedvtelésből tartott állateledel előállítás
- szerves trágya és talajjavító előállítás
- állati melléktermékekből történő biogáz előállítás és komposztálás
- állati melléktermék gyűjtő-átrakó létesítmény
- állati melléktermékek és azokból származó termékek tárolása
- tárolás

A nemzeti végrehajtási rendelet szerint nem szükséges a környezetvédelmi szakhatósági hozzájárulást megkérni, amennyiben a kérelmező már rendelkezik egységes környezethasználati engedéllyel.

A következő tevékenységek végzése esetén a létesítményt az üzem telephelye szerint illetékes környezetvédelmi hatóság engedélyezi az állategészségügyi szakhatósági hozzájárulás figyelembevételével:

- állati melléktermékek és azokból származó termékek hulladékként történő ártalmatlanítása égetéssel
- állati melléktermékek és azokból származó termékek hulladékként történő ártalmatlanítása együttégetéssel
- állati melléktermékek és azokból származó termékek éghető tüzelőanyagként történő felhasználása

Amennyiben az égető/együttégető üzemben kizárólag állati eredetű melléktermékeket és azokból származó termékeket kívánnak égetni, úgy az engedélyező hatóság az állategészségügyi hatóság, a szakhatóság pedig a környezetvédelmi hatóság lesz.

A kikapacitású égetőművek (olyan kizárólag állati melléktermékeket és azokból származó termékeket kezelő kisteljesítményű üzemek, amelyek nem tartoznak a 2000/76/EK irányelv hatálya alá) engedélyezéséhez – amennyiben azt az állattartó kizárólag saját telepén elhullott, nem kérődő élelmiszertermelő állatok égetésére használja, nem szükséges környezetvédelmi szakhatósági hozzájárulás.

A hulladéklerakóban a hulladéklerakás útján ártalmatlanítható anyagok esetében a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről szóló miniszteri rendelet szerint kell eljárni.

Az engedélyek a kiadástól számított 5 évig hatályosak, de természetesen a szakhatósági hozzájárulások ennél rövidebb jogosultsági időt is megállapíthatnak.

A tevékenység vagy működés felfüggesztése, illetve szüneteltetése esetén az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóságot erről 15 napon belül írásban értesíteni kell. A bejelentéshez csatolni kell az átvett, illetve átadott állati melléktermékről szóló nemzeti végrehajtási rendelet 4. és 5. mellékletei szerinti jelentéseket is.

A következő két képpel is illusztrált példa megértéséhez szükséges a „kiindulási pont” és a „végpont” fogalmakat leírni és megmagyarázni.

Kiindulási pont az [1069/2009/EK rendelet](#) 4. cikk (1) bekezdése alapján az a pont, ahol az üzemeltetők az állati melléktermékeket vagy azokból származó termékeket azonosítják és biztosítják, hogy ezen anyagokat a melléktermék szabályozás szerint kezelik a továbbiakban.

Végpont az [1069/2009/EK rendelet](#) 5. cikke alapján az állati melléktermékekből származó termékek azon feldolgozottsági foka, amelyet követően az már köz-, és állategészségügyi kockázatot nem hordoz magában, így – bár még a rendelet hatálya alatt marad, de – a végpontot követően korlátozások nélkül forgalomba hozhatóak és már nem vonatkoznak rá az állati melléktermék szabályozás szerint elrendelt ellenőrzések. Ez a gyakorlatban például azt jelenti, hogy ilyen anyagok szállításához nem kell külön erre a célra engedélyezett gépjármű, azokat nem kizárólag ilyen tevékenység végzésére feljogosított vállalkozó végezheti, és nem kell például a jogszabályok által előírt kísérő állati melléktermék kereskedelmi okmány sem.

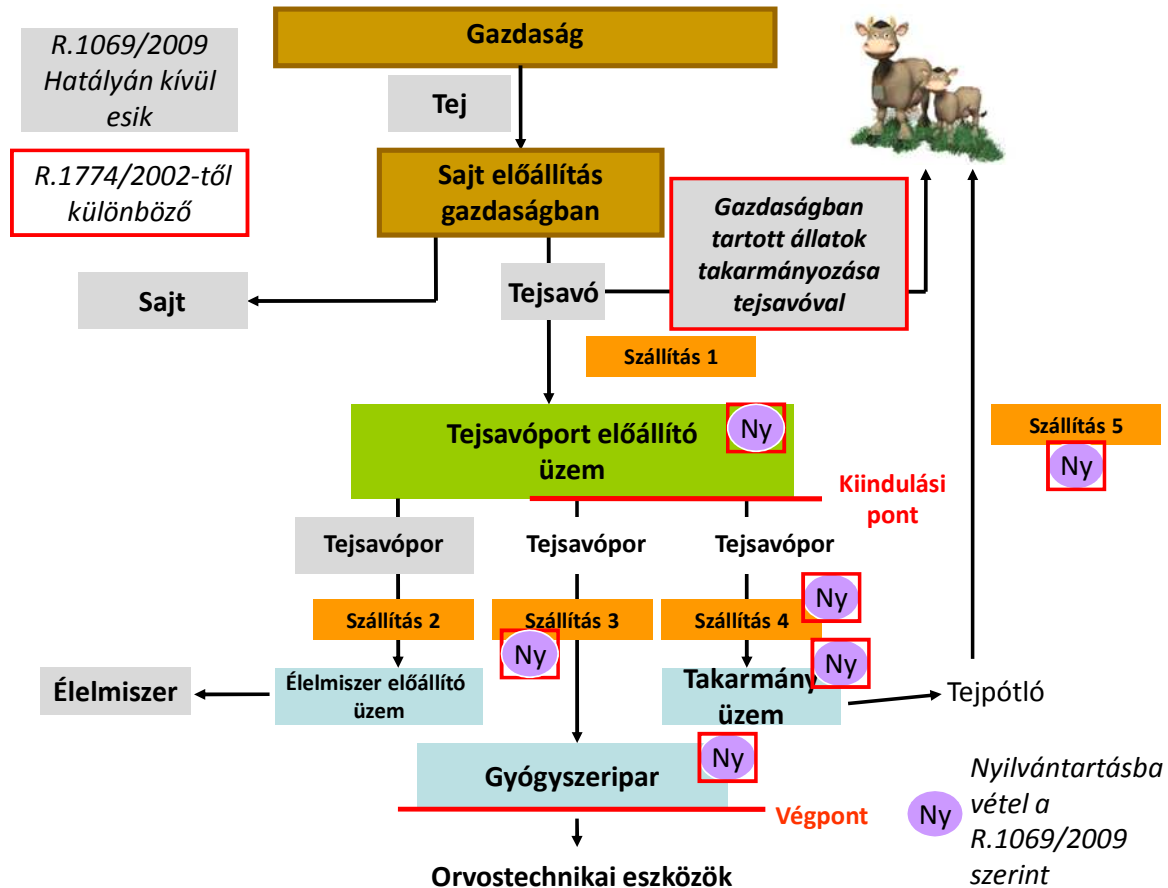
Toll és pihe esetében a végpontot - a 142/2011/EU rendelet XIII. melléklet VII. fejezet C. pontja szerint - akkor éri el, amennyiben az ipari mosásnak és 100°C-on történő forró gőzös kezelésnek legalább 30 percen keresztül alávetették.

A végpont elvét azért volt szükséges bevezetni, mivel a jelenlegi ismeretek szerint ez a fenti kezelés ebben a példában biztosítja, hogy ezt követően ezen származékos termékek nem jelentenek sem az emberi, sem az állati egészségre további veszélyt. Azonban amennyiben a jövőben mégis kiderülne ennek ellenkezője, úgy nem a jogszabály hatályát, hanem csupán a végpont meghatározását kell majd módosítani mondjuk azzal, hogy tegyük fel megemelik a hőkezelés hőmérsékletét 120°C-ra vagy az idejét 45 percre.

További példaként a kezelt nyersbőr és irha akkor éri el végpontját ha:

- teljes cserzési eljárásan átesett
- krómos cserzésen átesett („wet-blue” állapotú): krómos cserzőanyagokkal végzett cserzés
- pikkelezésen átesett („pickled pelts” állapotú): erős savakkal (sósav, kénsav, hangyasav) sóoldatban (konyhasó, glaubersó) való kezeléssel a bőr savanyúvá tételére. A sóra a duzzadás visszaszorítására van szükség.
- meszezett bőr: mésszel kezelt és 12-13 pH kémhatású sós lében legalább 8 órán át állt

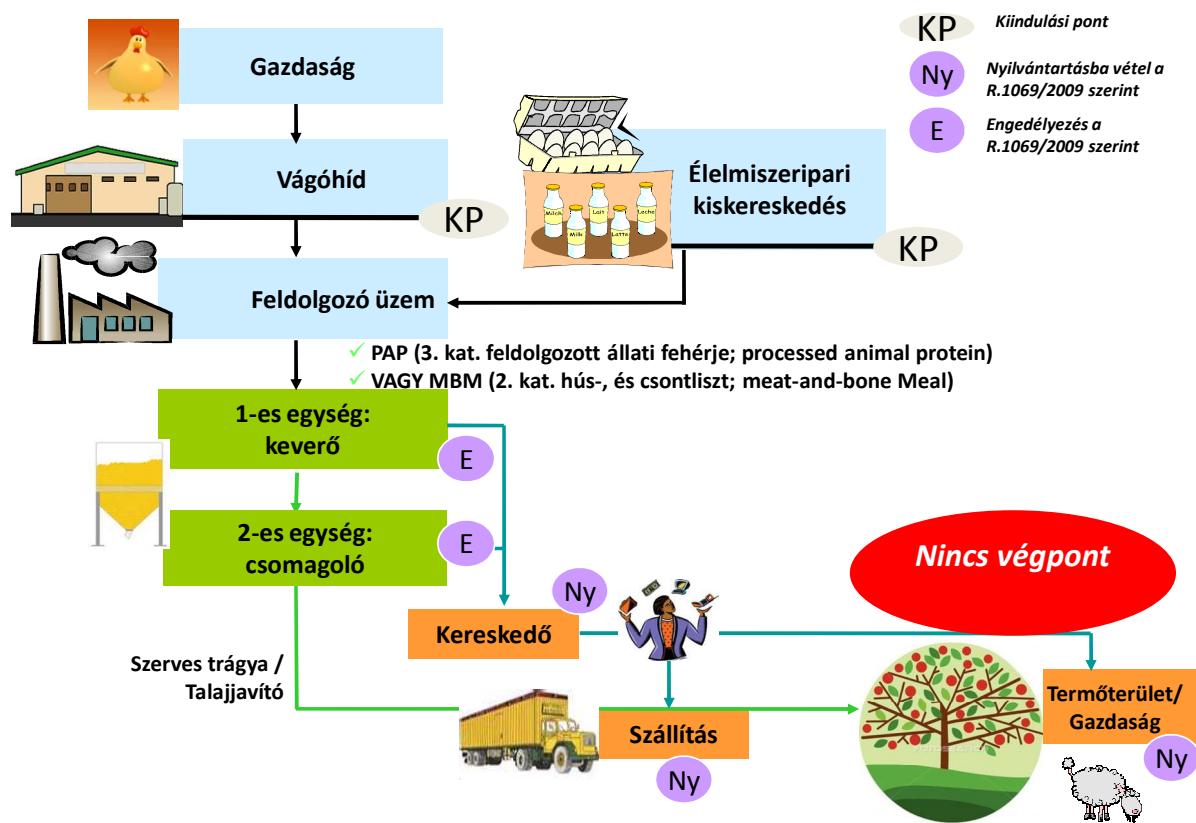
Lássuk tehát illusztrációval, hogy az állattartó gazdaságból származó tej esetében milyen felhasználási lehetőségek merülhetnek fel, és ezek esetében mikor kell az állati melléktermék szabályozást alkalmazni.

Lássuk a másik illusztrációval ellátott példát!

Nem minden állati eredetű származtatott termék esetében került jogilag meghatározásra végpont, erre példák a szerves trágyák és talajjavítók. Ezen anyagok tehát a végső felhasználásukig jelentenek valamilyen fokú köz-, és állategészségügyi kockázatot. Fontos itt megemlíteni, hogy itt elsősorban olyan szerves trágyák és talajjavítók nyomkövetése okán kell a lenti ábrán látható összes szereplőt nyilvántartani, amelyek vagy 3. kategóriájú feldolgozott állati fehérjét, vagy 2. kategóriájú hús-, és csontlisztet tartalmazó szerves trágyát és talajjavítót állítanak elő, szállítanak, kereskednek vele, vagy használnak. Az ilyen szerves trágyák és talajjavítók ugyanis állati fehérje tartalmuk révén kockázatot hordoznak az esetleges szándékos vagy véletlen élelmiszertermelő állatokkal történő állati takarmányozás lehetőségére.

Akadnak példák olyan állati fehérje liszt beszállításokra, ahol a megjelölt behozatali cél szerves trágya és talajjavítóként történő felhasználás volt, míg a vizsgálatok tiltott állati fehérjével történő takarmányozásra derítettek fényt. Ilyen jellegű anyagok termőterületre történő kihelyezése a talajvédelmi hatóság külön engedélyéhez is kötött. Erre vonatkozó részletes útmutató a [NÉBIH honlapján](#) áll rendelkezésre.

Az engedélyezett és nyilvántartásba vett üzemeltetők, létesítmények és üzemek központi jegyzéke elérhető a [NÉBIH honlapján](#).

A többi tagállam hasonló jegyzékét az [Európai Unió Bizottságának weblapjáról](#) lehet elérni.

1.7 Összegyűjtés, szállítás és nyomonkövetés

A nemzeti végrehajtási rendelet szerint az állati eredetű melléktermékek összegyűjtése, kategóriába sorolás szempontjából történő azonosítása és szállítása során be kell tartaniuk az [1069/2009/EK rendelet](#) 21. cikkében, valamint a [142/2011/EU rendelet](#) 17. cikkében foglaltakat. Jelen tananyag célja nem az EU rendeletben foglalt közvetlen hatályos és alkalmazandó követelmények ismertetése, azonban a jogszabályokra kattintva lehetőség nyílik hivatkozásokon keresztül a joganyag elérésére.

Tagállami hatáskörben meghatározásra és pontosításra került, hogy a háztartásokból származó, biodízel előállításra szánt használt sütőolaj gyűjtésére irányuló tevékenység mentesül a [142/2011/EU bizottsági rendelet](#) szerinti kötelezettségek alól. Vagyis a gyakorlatban ez azt jelenti, hogy használt sütőolaj gyűjtésére és szállítására vonatkozó kérelmet nem a megyei Igazgatóságokhoz kell benyújtani (lásd részletesebben az Élelmiszerhulladékok, korábbi élelmiszerek, lejárt fogyaszthatósági/minőség-megőrzési idejű élelmiszerek fejezetben).

Meghatározásra került a nemzeti végrehajtási rendelet 3. mellékletével a belföldön használható egyszerűsített állati melléktermék kereskedelmi okmány minta.

A kereskedelmi okmányt az állati melléktermék tulajdonosa, illetve átadója tölti ki, de elhullott állatok esetén a tulajdonos közreműködésével az állati melléktermék szállítója is kiállíthatja. A kereskedelmi okmányt az átadás helyszínén az átadó és a szállító is aláírja. Elhullott állatok esetén az átadó aláírásától el lehet tekinteni. Állati melléktermékből származtatott termékek (már valamilyen feldolgozottsági fokú állati melléktermékből származó termékek) esetén a kereskedelmi okmányt a gyártó tölti ki és átadóként aláírja.

Az átvevő az 1. és 2. kategóriába tartozó anyagok és származtatott termékeik, valamint feldolgozott állati fehérjék esetében a kereskedelmi dokumentum egy aláírt példányának másolatát harminc napon belül visszaküldi az átadónak.

A kereskedelmi okmányokat legalább 2 évig meg kell őrizni!

Az állati melléktermék szállításhoz a vállalkozónak erre a célra engedélyezett gépjárművel kell rendelkeznie. Az engedélyt a kerületi hivatal adja ki, majd ezekre épülve a szállítási tevékenységre irányuló bejelentést a megyei Igazgatóság felé kell megtenni nyilvántartásba vétel céljából. (lásd Hatósági nyilvántartásba vétel és engedélyezés fejezet).

Az állati eredetű melléktermék tulajdonosa, valamint az állati eredetű melléktermékek szállítását, kezelését, tárolását, feldolgozását, forgalomba hozatalát, értékesítését, felhasználását vagy ártalmatlanítását végző minden üzemeltető köteles a keletkezett állati eredetű melléktermékekről nyilvántartást vezetni, és azt legalább két évig megőrizni.

Az állati melléktermék lánc nyomon követésében rendkívüli szerepe van a nemzeti végrehajtási rendeletben előírt jelentési kötelezettség bevezetésének.

Az állati eredetű melléktermék tulajdonosa a kezelésre, ártalmatlanításra **átadott** állati eredetű melléktermék mennyiségét telephelyenként köteles évente egy alkalommal a tárgyévet követő év március 1-jéig bejelenteni a telephelye szerint illetékes kerületi hivatalnak a **4. melléklet szerint**. Ezt a bejelentési kötelezettséget a tevékenység befejezése, felfüggesztése esetén az attól számított tizenöt napon belül teljesíteni kell.

Az állati eredetű melléktermék szállítását, kezelését, tárolását, feldolgozását, felhasználását vagy ártalmatlanítását végző minden üzemeltető köteles az **átvett** – esetlegesen továbbadott – állati eredetű melléktermék mennyiségét telephelyenként a tárgyévet követő év március 1-jéig az **5. mellékletnek megfelelően** bejelenteni a telephely szerint illetékes kerületi hivatalnak.

Ezt a bejelentési kötelezettséget a tevékenység befejezése, felfüggesztése esetén legkésőbb tizenöt napon belül teljesíteni kell.

Az állati eredetű melléktermék tulajdonosának (állattartónak) a kislétszámú állattartó telepeken keletkezett állati eredetű melléktermékekről nem kell jelentést tennie, ha azt települési gyűjtőhelynek, nyilvántartott szállítónak vagy létesítménynek adta át, és az erről szóló bizonylatot legalább két évig megőrzi, vagy az engedélyezett eltérések valamelyikét alkalmazta az ott előírt nyilvántartás vezetése mellett.

A jelentéseket – amíg erre vonatkozóan webalapú jelentést lehetővé tevő rendszer nem létesül - a kerületi hivatalnak (2013. január 1-től a megyei Igazgatóságoknak) kell leadni.

KONKLÚZIÓ

A 71/2003. FVM rendelet számos jogalkalmazási problémát okozott azzal, hogy a közvetlenül hatályos és alkalmazandó EU jogszabályokban foglalt előírásokkal párhuzamosan nem kizárólag nemzeti végrehajtási jogszabályként volt értelmezhető, mivel lényegi és tartalmi elemeket is tartalmazott.

Az állati melléktermékekre vonatkozó 1774/2002/EK rendeletet EU szinten 2011. március 4-től kezdődően új jogszabályok, a 1069/2009/EK rendelet és a 142/2011/EU rendelet váltották fel.

A két új EU jogszabály minden tagállamban közvetlenül hatályos és kötelezően alkalmazandó.

A 45/2012. (V.8.) VM rendelet ezen EU rendeletek hazai végrehajtási jogszabálya.

Fontos leszögezni, hogy az állati melléktermékekre vonatkozóan az EU rendeletekben foglalt részletes előírásokat kell alkalmazni, a magyar végrehajtási jogszabály csupán ezen jogszabályokban említett illetékes hatóság magyarországi hatóságát nevesíti a végrehajtási szinteknek megfelelően.

Másrészről a nemzeti végrehajtási jogszabály az EU rendeletek által lehetővé tett tagállami eltérésekről, az ún. derogációkról is rendelkezik. Ezek sok esetben az alapvető szigorú előírásokhoz képest enyhítéseket tartalmaznak, így fontos, hogy nemzeti hatáskörben kihasználjuk ezen lehetőségeket.

Számos gyakorlati vonatkozásban is szükséges volt tisztázni az EU rendeletben megfogalmazottakat, melyek nem új előírások az EU rendeletben foglaltakhoz képest, csupán azokat pontosítják az egységes országos végrehajtás érdekében.

Az állati melléktermék lánc nyomonkövetése érdekében már eddig is számos követelmény állt rendelkezésre, úgymint a nyilvántartási kötelezettség, szállításhoz használandó dokumentáció, egységes országos létesítményjegyzék.

A nemzeti végrehajtási jogszabály egyszerűsített kísérő dokumentum használatának lehetőségét kínálja országon belüli szállítás esetén.

A nemzeti végrehajtási jogszabály a fentiekhez képest új elemként előírja az évenként jelentési kötelezettséget is az állati melléktermékekkel kapcsolatos vállalkozások számára.

Az EU jogszabályok által bevezetett adminisztrációs teher csökkentés részeként megjelent az állati melléktermékekkel kapcsolatos új adminisztrációs eljárás, a nyilvántartásba vétel, mely során a vállalkozó megteszi bejelentését, melyet követően tevékenység végzésének lehetőségéről előzetes szemle nélkül határozatot hozhat az illetékes hatóság.

A [45/2012. VM rendelet](#) végrehajtási rendelet lévén rengeteg jogszabályi hivatkozást tartalmaz, ami annak olvasását, értelmezését rendkívül megnehezíti.

Komplex ismeretek szükségesek továbbá mind a jogalkalmazó hatóság, mind az érintett üzemeltetők számára, mivel az állati melléktermékek kezelése, ártalmatlanítása szorosan kapcsolódik egyéb más jogszabályi előírásokhoz, különös tekintettel a környezetvédelmi jogszabályokhoz.

MELLÉKLETEK

1.8 Jogszabályi keretek összefoglalása

A nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról szóló [45/2012. \(V. 8.\) VM rendelet](#) (továbbiakban: Nemzeti végrehajtási rendelet) a közvetlenül hatályos és alkalmazandó [1069/2009/EK](#) és a [142/2011/EU](#) rendeletek nemzeti végrehajtási rendelete. A magyar jogszabály csak a közvetlen hatályú fenti EU jogszabályok hazai jogrendbe történő illesztését, a felelős hatóság különböző szintjeit, adott esetekben a szakhatóságokat határozza meg. Tartalmi kérdésekben az úniós rendeleteket és módosításait kell figyelembe venni, a jogszabályok által engedélyezett tagállami eltérések (ún. derogációk) kivételével.

Az engedélyezett tagállami eltérések megállapításánál cél volt, hogy a közvetlenül alkalmazandó EU jogszabályok által felkínált enyhítési lehetőségek minél szélesebb körét használja ki Magyarország. További cél volt, hogy az EU rendeletek által részleteiben nem szabályozott (pl.: mobil kikapacitású égetőművek) vagy nem egyértelmű esetekben (pl. lejárt szavatosságú élelmiszerek kategorizálása) jogi iránymutatást adjon.

Az állati melléktermékek vonatkozásában a három jogszabályt együttesen lehet csak értelmezni és alkalmazni. A képzésben nem csak a nemzeti végrehajtási jogszabályban kijelölt eljáró hatóság, az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság lehet az érdekelt, hanem a különböző szakhatóságok, ezek között is különösen a környezetvédelmi szakhatóság, mivel a korábbi, *az állati hulladékok kezelésének és a hasznosításukkal készült termékek forgalomba hozatalának állategészségügyi szabályairól* szóló 71/2003. (VI. 27.) FVM rendelet hatályon kívül helyezésével számos területen változtatott az engedélyezések menetén a nemzeti végrehajtási rendelet (például: égető-, és együttégető művek, biogáz- és komposztáló üzemek, állati melléktermékek vonatkozásában érintett hulladéklerakók).

A települési állati melléktermék gyűjtőhely fogalmának megalkotásával, létesítési feltételeinek bevezetésével érdekeltnek lehetnek a települési önkormányzatok, melyekhez bizonyos esetekben az [Éltv.](#) állati melléktermék ártalmatlanítási kötelezettséget telepít, és melyeknek az eddigi EU előírásoknak megfelelő állati melléktermék gyűjtő-átrakó telep létesítésére nem volt pénzügyi forrásuk.

Ahhoz, hogy az állati hulladék kifejezéstől eljussunk az állati melléktermék és azokból származó termék definíciójáig, röviden áttekintésre került az állati melléktermék kezelés története.

A nemzeti végrehajtási jogszabály fejezetben ismertetésre kerültek az állati melléktermékekkel kapcsolatos hatósági és nem hatósági szereplők.

Rengeteg fejtörést okoz, és szakmai vélemények tucatjának kiadására kényszeríti a hatósági szereplőket az élelmiszerhulladékok, lejárt szavatosságú élelmiszerek, illetve a korábbi élelmiszerek gyakorlati alkalmazás tisztázását kérő ügyei. A szigorú szabályozás előzményeinek ismertetésén túl ezen fejezetben a felvetett problémákra számos megoldási javaslat is elhangzik.

Az engedélyezett tagállami eltérések (ún. derogációk) ismertetése során leírásra kerültek a nemzeti végrehajtási rendeletben lehetővé tett jogszabályi lehetőségek, mint például a takarmányozás célú, elföldelési, önkormányzati állati melléktermék gyűjtőhely, a kutatási, oktatási, diagnosztikai és más specifikus célú eltérés.

A hatósági nyilvántartásba vétel és engedélyezés hazai végrehajtása még mindig rengeteg problémát okoz, ezért gyakorlati példákkal kerültek érzékeltetésre az elérni kívánt célok.

1.9 Ellenőrző kérdések

1. Melyik (Melyek) az elsődleges alkalmazandó jogszabály(ok) az állati melléktermékek és azokból származó termékek területén? (több lehetséges jó válasz létezik)

- 1774/2002/EK Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet
- 1069/2009/EK Bizottsági határozat
- 71/2003 FVM rendelet
- A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény
- Hulladékokról szóló 2008/98/EK Európai Parlamenti és Tanácsi irányelv
- 1069/2009/EK Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet**
- 142/2011/EU Bizottsági rendelet**

2. Az állati melléktermékekkel és származtatott termékekkel kapcsolatos jogszabály hatálya alá tartozik: (több lehetséges jó válasz létezik)

- vágóhídon levágott emberi fogyasztásra alkalmasnak ítélt állatokból származó állati melléktermékek**
- állati takarmányozási célra szánt élelmiszerhulladék**
- üvegező gitt előállításra szánt használt sütóolaj
- nem vadászható, vadon élő állatok teljes teste vagy testrészei, melyek köz- és állategészségügyi veszélyt jelentenek**
- nem vadászható, vadon élő állatok teljes teste vagy testrészei, melyek köz- és állategészségügyi veszélyt nem jelentenek

3. Mikortól kell az állati melléktermékekre és származtatott termékeikre vonatkozó új EU szintű jogszabályokat kötelezően alkalmazni?

- Az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik naptól kell alkalmazni
- 2009. október 21.
- 2010. március 4-től
- 2011. március 4-től**

4. A 45/2012. (V.8.) VM rendelet jelenleg

- hazánkban a legfőbb állati melléktermékekre vonatkozó jogszabály
- az EU jogszabályoknál szigorúbb előírásokat tartalmaz
- nemzeti végrehajtási jogszabályként szolgál, többek között a felelős hatóság különböző szintjeit valamint a tagállami engedélyezett eltéréseket határozza meg**
- tartalmaz a vonatkozó EU jogszabályokkal ellentétes szabályozást

5. Mi az állati melléktermékekkel kapcsolatos szabályozás jelentősége, célja?

- elkerülni, minimálisra csökkenteni az köz-, és állategészségügyi kockázatokat
- megakadályozni, hogy a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermék az élelmiszerláncba kerüljön
- megakadályozni, hogy a nem megfelelő állati melléktermék bekerüljön a takarmányozási láncba
- mindegyik**
- egyik sem

6. Az állati melléktermékek tagállamok közötti szállításához ...

- ... a 1069/2009/EK rendelet VIII. Melléklet III. fejezet szerint kereskedelmi okmányt kell használni
- ...a 1069/2009/EK rendelet VIII. Melléklet III. fejezet szerint meghatározott kereskedelmi dokumentum mellett használható egyéb, a minimum tartalmi követelményeknek megfelelő kereskedelmi okmány is.
- ...A 45/2012. VM rendelet 3. mellékletében meghatározott egyszerűsített kereskedelmi okmánymintát kell használni
- ...a **142/2011/EU rendelet VIII. Melléklet III. fejezet szerint kereskedelmi okmányt kell használni**

7. Az állati melléktermékek belföldi szállításához ...

- ... a 1069/2009/EK rendelet VIII. Melléklet III. fejezet szerint kereskedelmi okmányt kell használni
- ...a 1069/2009/EK rendelet VIII. Melléklet III. fejezet szerint meghatározott kereskedelmi dokumentum mellett használható egyéb, a minimum tartalmi követelményeknek megfelelő kereskedelmi okmány is.
- ...**A 45/2012. VM rendelet 3. mellékletében meghatározott egyszerűsített kereskedelmi okmánymintát, vagy attól formailag eltérő, de az abban foglalt tartalmi elemeket legalább tartalmazó kísérő dokumentumot lehet használni**
- ...a 142/2011/EU rendelet VIII. Melléklet III. fejezet szerint kereskedelmi okmányt kell kötelező módon használni

8. Élelmiszerhulladék mikor tartozik az állati melléktermék szabályozás hatálya alá?

- ha nemzetközi viszonylatban működő közlekedési eszközről származik
- ha állati takarmányozásra szánják
- amennyiben biogáz, komposztáló, vagy feldolgozó üzemben történő felhasználásra szánják
- mindegyik**
- egyik sem

9. Kislétszámúnak minősülő állattartó saját telkén, távoli területnek nem minősülő helyen eláshat...
(több jó válasz is lehetséges)

- 3 hetesnél fiatalabb elpusztult malacot legfeljebb évi 100 kg összömegig**
- lovat, amennyiben annak súlya a 200 kg-ot nem haladja meg
- nyulait, legfeljebb évi 100 kg összömegig**
- szarvasmarhát, juhot, kecskét, legfeljebb évi 100 kg összömegig
- kedvtelésből tartott állatának hamvait**

10. Települési állati melléktermék gyűjtőhelyre nem lehet szállítani...

- nagylétszámú állattartó telepen képződött állati tetemeket**
- kislétszámú állattartó telepeken képződött állati tetemeket
- kedvtelésből tartott állatok állatok tetemeit
- az önkormányzat illetékességi területén talált, ismeretlen tulajdonosú állati tetemet
- vágóhídi állati melléktermékeket**
- kistermelői élelmiszer-előállításból származó állati eredetű melléktermékeket

11. Takarmányozási célú eltérő felhasználás esetén....(több jó válasz is lehetséges)
- az engedélyt a megyei Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság adja ki**
  - az engedélyt a kerületi Élelmiszer-ellenőrző és Állategészségügyi Hivatal (2013. január 1-től a járási hivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi szerve) adja ki
  - amennyiben az engedély arra feljogosít, úgy élelmiszertermelő állatokkal is lehet állati melléktermékeket feletetni
  - amennyiben az engedély arra feljogosít, lehet olyan állattartó telepeken is alkalmazni az eltérést, ahol egyidejűleg élelmiszertermelő állatokat is tartanak, csak azokkal tilos állati melléktermékeket feletetni
  - a kiadott ilyen irányú engedélyekről központi tagállami nyilvántartást kell vezetni, amit elérhetővé kell tenni a nyilvánosság és a többi tagállam számára is**
  - az ilyen irányú engedélyt bármely kutya és macskatartó számára ki lehet adni
12. Igaz vagy hamis (igaz állításokat kell kipipálni)
- a szerves trágya és talajjavítók esetében nincs jogszabályilag megállapított „végpont”**
  - a toll és a pihe 120°C-on 30 percen keresztül történő gőz sugaras kezelést követően korlátozás nélkül forgalomba hozható
  - patás állatok sózott nyersbőre már elérte a végpontot
  - saját állattartó gazdaságban helyben előállított tejsavót ugyanabban a gazdaságban tartott állatok takarmányozására külön engedély nélkül fel lehet használni**
  - a szerves trágya és talajjavító kereskedői tevékenységet engedélyezni kell
13. Igaz vagy hamis (igaz állítást kell kipipálni)
- a hulladéklerakók működési engedélyét az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság engedélyezi, a környezetvédelmi szakhatósági hozzájárulás figyelembevételével, amennyiben állati melléktermékek elföldeléssel történő ártalmatlanítása is történik
  - a saját állattartó telepen üzemelő kikapacitású égetőmű működési engedélyét az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság engedélyezi, a környezetvédelmi szakhatósági hozzájárulás figyelembevételével
  - az engedélyköteles állati melléktermék létesítmények létesítési engedélyét az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság adja ki, a környezetvédelmi szakhatósági hozzájárulás figyelembevételével**
  - Részben állati eredetű melléktermékeket is égető (nagykapacitású) együttégető mű működési engedélyét az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság engedélyezi, a környezetvédelmi szakhatósági hozzájárulás figyelembevételével
14. Igaz vagy hamis (igaz állítást kell kipipálni)
- minden vadon élő állat tetemét az állati melléktermék szabályozás szerint kell kezelni
  - amennyiben nem áll fenn fertőző betegség gyanúja, úgy a vadon élő állatok teljes testét, testrészeit az állati melléktermék szabályozás szerint kell kezelni
  - vaddisznó kilövésekor, amennyiben kizsigereléskor nem áll fenn fertőző betegség gyanúja, úgy a helyes vadászati gyakorlattal összhangban a helyszínen lehet ártalmatlanítani**
  - könnyítésként az *Anisakis* parazitával fertőzött halakat vissza lehet dobni a tengerbe, mert a világon képződött összes állati melléktermék kezelése nem reális és nem ez a szabályozás célja

15. Igaz vagy hamis (igaz állítást kell kipipálni)
- oktatási, kutatási, diagnosztikai vagy kiállítási és művészeti célra bármelyik kockázati kategóriába tartozó állati melléktermék felhasználása engedélyezhető**
  - oktatási, kutatási, diagnosztikai célra vagy kiállítási és művészeti célra bármelyik kockázati kategóriába tartozó állati melléktermék felhasználása végezhető külön engedély nélkül
  - oktatási, kutatási, diagnosztikai célra vagy kiállítási és művészeti célra kizárólag csak meghatározott kockázati kategóriájú állati melléktermékek felhasználása engedélyezhető
  - oktatási, kutatási, diagnosztikai célra vagy kiállítási és művészeti célra csak meghatározott kockázati kategóriába tartozó állati melléktermék felhasználása végezhető külön engedély nélkül
16. Kedvtelésből tartott állatok kegyeleti temetője létesítése esetén... (igaz állítást kell kipipálni)
- ... a legkisebb terület megengedhető terület 300 m²
  - ... elföldelés esetén legalább 2 méter vastagságú földborítást kell alkalmazni
  - ... **a temetőt legalább 150 cm magas kerítéssel be kell keríteni, a kerítésen zárható kaput kell létesíteni.**
  - ... feltétel, hogy a talajvíz a talajszint alatt nem emelkedik magasabbra 2 méternél

Egyéb (pl. kérdőív)

Az Ön megítélése szerint mely területeken lenne leginkább szükség további központi Útmutató kidolgozására?

- Biogáz és komposztáló üzemekre vonatkozóan
- Élelmiszerhulladék, korábbi élelmiszer, lejárt fogyaszthatósági élelmiszerek
- Állati melléktermék szállítási tevékenység
- Állati melléktermékekre vonatkozó jelentési kötelezettségre (4. és 5. melléklet) vonatkozóan kitöltési útmutató
- Állati melléktermékek és veszélyes áruszállítás közötti kapcsolatról
- Hatósági ellenőrzések lefolytatására használatos állati melléktermék csekklistára
- Egyéb:...